
NOTAT

Udenrigsministeriet og Justitsministeriet

Til: Folketingets Europaudvalg J.nr.: 400.A.Jur.10-5.
CC: Bilag:
Fra: Udenrigsministeriet og Dato: 19. marts 2011
Justitsministeriet
Emne: Forholdet mellem det danske euro-forbehold og en ny pagt for euroen.

Europaudvalget har den 14. marts 2011 i forbindelse med forelæggelse af ECOFIN-mødet den 15. marts anmodet om et notat om foreneligheden af dansk deltagelse i ”Pagten for euroen” (også kendt som ”konkurrenceevnepagten”) med euroforbeholdet.

Konkurrenceevnepagtens indhold og EU-retlige karakter

Indbold

Den 11. marts 2011 blev euroområdet stats- og regeringschefer enige om at godkende ”en pagt for euroen” med undertitlen ”stærkere koordinering af den økonomiske politik med henblik på konkurrenceevne og konvergens.” Pagtens indhold var vedlagt som bilag I til mødets konklusioner.

Pagtens hensigt defineres i pagten som ”at styrke Den Monetære Unions økonomiske søjle, opnå en ny kvalitet i koordineringen af den økonomiske politik i euroområdet og forbedre konkurrenceevnen og derigennem nå frem til en højere grad af konvergens.”

I Pagten forpligter medlemsstaterne i euroområdet sig mere specifikt til ”at træffe alle nødvendige foranstaltninger til at arbejde hen imod følgende mål:

- fremme konkurrenceevnen,
- fremme beskæftigelsen,
- bidrage yderligere til holdbare offentlige finanser
- styrke den finansielle stabilitet.”

Der nævnes yderligere i pagten et sæt af mulige foranstaltninger, som medlemsstaterne med fordel vil kunne rette særlig opmærksomhed mod.

Det fastslås i aftalen, at pagten skal være ”i overensstemmelse med og bygge videre på” den eksisterende økonomiske styring i EU. Pagten vil således blive integreret i de eksisterende relevante processer, dvs. især det europæiske semester, de økonomisk-politiske retningslinjer og den igangværende reform af Stabilitets- og Vækstpagten.

Det understreges i pagten, at den fokuserer på områder som primært er medlemsstatskompetence, ligesom det flere steder i pagten gøres klart, at det er de enkelte medlemsstater, som identificerer og udvælger de konkrete tiltag, som man ønsker at gennemføre mhp at opnå pagtens mål.

Medlemsstater uden for euroområdet indbydes til at deltage på frivillig basis.

Pagtens EU-retlige status

Pagten skal endeligt vedtages ved, at enigheden om indholdet reflekteres i konklusionerne fra det kommende møde i Det Europæisk Råd (DER) den 24. og 25. marts 2011. Det er efter det oplyste ikke hensigten, at DER-konklusionerne efterfølgende skal omsættes til EU-lovgivning.

Det fremgår eksplicit af artikel 15 TEU, at DER fastlægger Unionens overordnede politiske retningslinier og prioriteter, og at DER ”udøver ingen lovgivende funktioner”. Da Konkurrenceevnepagten skal vedtages som DER-konklusioner, må pagten på den baggrund karakteriseres som et rent politisk, ikke-retligt bindende dokument.

Den ikke-retligt bindende karakter understreges af pagtens ordlyd. Midlerne til at nå de fastsatte mål er ikke nærmere konkretiserede (ved eksempelvis bestemte lovforslag, som de deltagende stater påtager sig at fremsætte). Endvidere er det flere steder i pagten eksplicit angivet, at der er tale om ”politiske forpligtelser og overvågning”.

Anvendelsen af ordet ”pagt” kan ikke føre til noget andet resultat. ”Pagt” har ikke noget fast defineret indhold, og karakteren vil således altid skulle fastslås konkret. Historisk er betegnelsen ”pagt” blevet anvendt om både politiske og juridiske aftaler. Efter det oplyste var det i den konkrete kontekst for at give initiativet større politisk tyngde, at ordet ”pagt” blev anvendt.

Det må på den baggrund fastslås, at konkurrenceevnepagten er en rent politisk aftale, som ikke pålægger de deltagende medlemsstater juridiske forpligtelser, ligesom pagten ikke vil skulle implementeres efterfølgende gennem nye bindende forskrifter på EU-niveau.

Det danske euroforbehold

Danmark har med Edinburgh-afgørelsen fra 1992 meddelt de andre EU-lande, at Danmark ikke deltager i Den Økonomiske og Monetære Unions tredje fase med den fælles valuta. Forbeholdet fremgår nu af protokol nr. 16 om visse bestemmelser vedrørende Danmark til Lissabontraktaten. Om forbeholdets indhold fremgår af art.1 i protokollen:

På baggrund af den danske regerings meddelelse til Rådet af 3. november 1993 har Danmark en undtagelse. Virkningen af denne undtagelse er, at alle artikler og bestemmelser i traktaterne og statuttten for ESCB og ECB, hvori der henvises til en dispensation, vil gælde for Danmark.

Virkingen af det danske euroforbehold er således, at Danmark i forhold til Traktatens materielle bestemmelser juridisk stilles som de medlemsstater, der endnu ikke opfylder kravene

til indførelse af euroen og derfor har en dispensation. Retsstillingen for medlemslande med dispensation fremgår af artikel 139, stk. 2-4, TEUF:

2. Følgende bestemmelser i traktaterne gælder ikke for medlemsstater med dispensation:

- a) vedtagelse af de dele af de overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker, der vedrører euroområdet generelt (artikel 121, stk. 2)
- b) bindende midler til at afhjælpe uforholdsmæssigt store underskud (artikel 126, stk. 9 og 11)
- c) mål og opgaver for ESCB (artikel 127, stk. 1, 2, 3 og 5)
- d) udstedelse af euro (artikel 128)
- e) Den Europæiske Centralbanks retsakter (artikel 132)
- f) foranstaltninger vedrørende anvendelsen af euroen (artikel 133)
- g) monetære aftaler og andre foranstaltninger vedrørende valutakurspolitikken (artikel 219)
- h) udnævnelse af medlemmerne af Den Europæiske Centralbanks direktion (artikel 283, stk. 2)
- i) afgørelser, der fastlægger fælles holdninger vedrørende spørgsmål af særlig interesse for Den Økonomiske og Monetære Union inden for rammerne af de kompetente internationale finansielle institutioner og konferencer (artikel 138, stk. 1)
- j) foranstaltninger for at sikre en samlet repræsentation inden for rammerne af internationale finansielle institutioner og konferencer (artikel 138, stk. 2).

I de i litra a)-j) nævnte artikler forstås derfor ved »medlemsstater« medlemsstater, der har euroen som valuta.

3. Medlemsstater med dispensation og deres nationale centralbanker er udelukket fra rettighederne og forpligtelserne inden for ESCB i overensstemmelse med kapitel IX i statuten for ESCB og ECB.

4. Stemmerettighederne for de medlemmer af Rådet, der repræsenterer medlemsstater med dispensation, suspenderes i forbindelse med Rådets vedtagelse af de foranstaltninger, der er nævnt i de i stk. 2 anførte artikler, samt i forbindelse med:

- a) henstillinger rettet til medlemsstater, der har euroen som valuta, som led i den multilaterale overvågning, herunder vedrørende stabilitetsprogrammer og advarsler (artikel 121, stk. 4)
- b) foranstaltninger vedrørende uforholdsmæssigt store underskud for medlemsstater, der har euroen som valuta (artikel 126, stk. 6, 7, 8, 12 og 13).

Det kvalificerede flertal af de øvrige medlemmer af Rådet defineres som angivet i artikel 238, stk. 3, litra a).

Danmark deltager således ikke i ordningen med den fælles valuta og vil derfor ikke være bundet af de regler vedrørende økonomisk politik, som kun gælder for medlemsstater, der deltager i 3. fase af ØMU'en (den fælles valuta). Danmark bevarer sine beføjelser med hensyn til pengepolitik i henhold til danske love og forskrifter, herunder Danmarks Nationalbanks beføjelser i pengepolitiske anliggender. Danmark deltager derimod fuldt ud i de øvrige dele af ØMU'en.

Euroforbeholdets betydning for dansk tilslutning til konkurrenceevnen

Allerede fordi pagten ikke er retligt bindende, vil deltagelse i pagten ikke stride mod det danske euroforbehold. De rettigheder og pligter for Danmark, som er fastlagt i traktaterne og de dertilhørende protokoller kan ikke fraviges blot ved en politisk aftale, som f.eks. konkurrenceevnepagten.

Udenrigsministeriet og Justitsministeriet